

distični dvojniki. To lahko odkrijemo tako v Linhartu, Prešernu, Levstiku in Cankarju kakor tudi v mnogih literarnih delih med obema vojnoma.

Opozorili smo samo na nekatere najočitnejše spodrsrljaje in zmote v Kosovem Uvodu v slovensko kulturno problematiko. Obsodbo sodobnih kulturnih delavcev je Janko Kos napisal v zelo vehementnem in superiornem tonu, ki pa je tem bolj vehementen, čim manj avtor pozna dejansko stanje in čim bolj hoče vsiliti svoje »teoretične« poglede. Kosov Uvod v slovensko kulturno problematiko ni tedaj nič drugega, kakor najpopolnejši izraz tako imenovane kulturne krize, poleg tega pa še izraz določenih ambicij, ki jih kajpak ni mogoče pohvaliti. Zatorej lahko za konec vprašamo še mi: »Kdo je torej trs, šibek, skromen in upogljiv trs, ki ga maje zgodovina prehodnega obdobja?«

## POLEMIKA — ALI IZRODEK POLEMIKE?

K vprašanju morale v naši znanstveni publicistiki

Alfonz Gspan

Dušan Ludvik je v lanski oktobrski številki te revije objavil članek Prvi ljubljanski gledališki list. Tam na začetku izvajanj polemizira z enim mojih stavkov, napisanih leta 1947 in objavljenih leta 1950 v Opombah k Zbranemu delu Antona Tomaža Linharta. Polemični del članka uvaja s splošnimi očitki, da slabo poznam razmere, o katerih pišem, da slepo zaupam nezanesljivim virom in da nekritično prepisujem napake drugih.

Ko je ta napad izšel, sem ga slučajno prezrl. Nato me je letos marca pisec sam opozoril nanj, in to na prav značilen in nepričakovan način: z vprašanjem, če me je s svojim člankom užalil. S tem je pokazal, da mu že od začetka ni šlo toliko za stvar, kolikor za tisto, kar sem v odgovoru označil kot željo, da bi s svojo objavo vzbudil senzacijo ter da bi s povzdigovanjem samega sebe zapostavil druge. (Naši razgledi z dne 9. aprila 1955, str. 166.) Tam sem tudi za sklep zapisal: »Četudi so to morebiti komu bolj postranske stvari, pa vendarle vplivajo na osebne odnose med ljudmi, ki imajo konec koncev iste cilje: iskati resnico in izpovedovati jo. Od teh odnosov pa je v mnogočem odvisna kulturna ali nekulturna atmosfera, v kateri se razvija znanstveno-raziskovalno, publicistično in pedagoško delo, atmosfera, ki to delo lahko pospešuje ali pa tudi ovira.«

Da bi Ludvik prikazal moj odgovor kot neupravičen napad, se je sprva taktično sicer nekoliko umaknil, češ da z onimi očitki ni mislil le mene, marveč tudi sebe in še marsikoga drugega (Naši razgledi z dne 30. aprila 1955, str. 199), hkrati pa navalil name s še hujšimi udarci, kakor so: slepomišenje, zavijanje, zaletavost, netočno citiranje, pačenje smisla in celó zavestno potvarjanje resnice (tam in Naša sodobnost, 1955, 350—356). Z nasprotnikom, ki mi očita kaj takega, ne morem in nočem več polemizirati! Za ilustracijo, kakšne argumente uporablja in po kakšnem orožju sega polemik, pa navajam le naslednje dejstvo, ki zadeva jedro znanstvenega spora med njim in menoj.

Dr. Ludvik hoče vzbuditi videz, da se je natanko poučil o viru, na osnovi katerega sem prišel jaz do formulacije o eksistenci tiskanega gradiva, nana-

šajočega se na ljubljansko stanovsko gledališče v letih, ko bi mogel biti v Ljubljani prvikrat uprizorjen Linhartov Matiček. Polemik skuša zavesti nepoučene bralce s tem, da se sklicuje na sezname Costove knjižnice, da pa zamolči pravi vir, to je seznam dela literarne zapuščine obeh Costov (Verzeichniss der Manuscripte aus dem Nachlasse der Herrn Dr. H. Costa und Dr. E. H. Costa). Ta seznam, ki je ohranjen v treh različnih inačicah — prvi je nadroben opis posameznih enot, drugi koncept za čistopis, tretji pa čistopis — in ki navaja poleg pretežno rokopisnega blaga tudi več drobnih tiskov, kontinuant in podobnih publikacij, katerih v seznamu Costove knjižnice sploh ni, sem že javno omenil, pokazal pa sem ga osebno tudi dr. Ludviku. Kljub temu dr. Ludvik kratko in malo ta vir ignorira, da lahko pride na dan z naslednjimi patetično poudarjenimi vprašanji in vzkliki:

»Kaj pa govori Gspanov, za 76 let mlajši »protidokaz«, namreč »Gedruckte Theaternachrichten von 1787 angefangen«? Kje je v njem povedano, da gre za ljubljanska\* gledališka poročila? Pa četudi bi šlo za ljubljanska poročila, poročila še niso gledališki časopis, najmanj pa »Laibacher Theaterzeitung«! Potem, kako vskladiti letnici 1786 (Gspan) in 1787 (»vir« in Gspan), ko ne vemo, za kakšno publikacijo pravzaprav gre, za ljubljansko, tujo, nemško, italijansko!«

Tako dr. Ludvik v Naši sodobnosti 1955 na strani 354!

Moj vir pa pravi povsem nedvoumno na ustreznem mestu, ki sem nanj dr. Ludvika v razgovoru opozoril, naslednje:

»**L a i b a c h e r T h e a t e r.** Gedruckte Theaternachrichten von 1787 angefangen.« in sta v njem besedi Laibacher Theater celó podčrtani.

Vse prerekanje, ali so se gledališki tiski v Costovi zbirki nanašali na ljubljansko ali kako tuje gledališče, je potemtakem prazno, ker je vsakemu, ki je pismen in zna nemško, stvar jasna! Prepri o imenu in letih izhajanja teh publikacij pa je — dokler jih ne izsledimo — le igračkanje z besedami in jalovo ugibanje!

Po pravkar razloženem si bo torej bralec zlahka sam ustvaril sodbo o metodah in sredstvih, ki jih skuša uvesti v znanstveno raziskovanje in publicistiko germanist dr. Dušan Ludvik.

---

\* Kar je razprto tiskano, je podčrtal dr. Ludvik.